

Praksisbrev Udir-2-2017

Målgruppen for ordningen er definert som elever fra grunnskolen som kan ha svake karakterer, høyt fravær, men som ikke har lærevansker eller særskilte opplæringsbehov, og som man antar over tid vil kunne oppnå kompetansemålene ved en mer praktisk opplæring i bedrift.

RUNDSKRIV SIST ENDRA: 16.09.2020

Innhold

Innledning

Oppbyggingen i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven

Nasjonale rammer for utvikling av lokale praksisbrevlæreplaner

Plikt til å tilby praksisbrev

En ny ordning og et nytt kompetansenivå

Praksisbrevordningen kontra lærekandidatordningen

Voksne

Praksiskandidater

Retten til videregående opplæring

Videregående opplæring i bedrift

Praksisbrevkandidater som ønsker å fortsette opplæringen

Individuell vurdering

Klage på vurdering

Inntak

Godkjenning av tidligere bestått videregående opplæring

Godskriving

Nye regler om praksisbrevordningen

Tilskudd til praksisbrevkandidater med særskilte behov

Innledning

Høsten 2016 ble det innført en ny ordning i videregående opplæring som heter praksisbrevordningen. Praksisbrevordningen er et toårig opplæringsløp på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Det er fastsatt endringer i opplæringsloven med tilhørende forskrifter og et nasjonalt rammeverk for utvikling av lokale praksisbrevlæreplaner som regulerer praksisbrevordningen.

Det er viktig at fylkeskommunen sørger for god informasjon om praksisbrevordningen i fylket. Ungdom som takker ja til en praksisbrevplass, må få en grundig orientering om formelle og praktiske sider ved det tilbudet de tas inn til. Fylkeskommunen må også informere skolene og lærebedriftene om den nye opplæringsordningen og målgruppen for den.

I rundskrivet informerer vi om det viktigste fylkeskommunen må ha kjennskap til om praksisbrevordningen.

Vi informerer blant annet om

- forskrift om nasjonale rammer for lokal utvikling av læreplaner for praksisbrev
- plikt til å tilby praksisbrev
- praksisbrevordningen kontra lærekandidatordningen
- retten til videregående opplæring

- videregående opplæring i bedrift
- voksne
- praksiskandidater
- individuell vurdering
- klage på vurdering
- inntak
- godskrivingsreglene

Oppbyggingen i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven

Praksisbrev er en ny opplæringsordning. Praksisbrevordning, praksisbrevkandidat og praksisbrevprøve er nye betegnelser som er innarbeidet i opplæringsloven med forskrifter. Vel så viktig er det å være klar over at den nye ordningen medfører rettigheter og plikter for fylkeskommunen, praksisbrevkandidaten og lærebedriften.

Selve praksisbrevordningen er hjemlet i opplæringsloven (oppl.) § 3-1 andre ledd. Her står det at: «Elevar, lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidat ar har rett til opplæring i samsvar med denne lova og tilhøyrande forskrifter.»

Dere vil se at praksisbrevkandidat er innarbeidet i mange av bestemmelsene som allerede gjelder for lærlinger og lære kandidater. Det betyr at særlig opplæringslovens kapittel fire om videregående opplæring i bedrift inneholder mange bestemmelser om praksisbrevordningen. Likeledes finner dere individuell vurdering for praksisbrevkandidater i samme del som fag- og svenneprøven, praksisbrevprøven og kompetanseprøven i forskrift til opplæringsloven (forskriften) kapittel 3.

Det er presisert i oppl. § 4-1 andre ledd at bestemmelsene for elever gjelder når praksisbrevkandidatene får opplæring i skole.

Det er også fastsatt bestemmelser om søknad, inntak med mer i forskriften.

Se oversikt over alle bestemmelsene i loven og forskriften der det er gjort endringer

Nasjonale rammer for utvikling av lokale praksisbrevlæreplaner

De nasjonale rammene for utvikling av praksisbrevlæreplanene har forskriftstatus. De nasjonale rammene fastsetter hvordan de lokale læreplanene i programfag skal bygges opp, blant annet for å sikre at kandidatene kan dokumentere hele mål innen programfagene.

I de nasjonale rammene fremkommer det blant annet:

- Et utvalg kompetansemål hentes fra Vg1, Vg2 og Vg3/opplæring i bedrift fra det gjeldende utdanningsprogrammet.
- Kompetansemålene som benyttes skal være identiske med kompetansemålene i godkjente nasjonale læreplaner.
- Utvalget av kompetansemål gjøres lokalt av fylkeskommunen i samarbeid med lokalt arbeidsliv ut fra et lokalt behov for kompetanse.

De nasjonale rammene finner du i mal for lokal læreplan for praksisbrev

Rammeverket fastsetter også nasjonale krav til opplæring i fellesfagene norsk, matematikk og samfunnsfag. Dette gjør praksisbrevet standardisert, og vil bidra til en mer smidig overgang til ordinært løp for de kandidatene som velger det.

Fylkeskommunen har ansvar for at det blir utviklet lokale læreplaner for praksisbrev, for at opplæringen blir gjennomført i samsvar med disse læreplanene og for at kandidatene blir vurdert i den kompetansen som er fastsatt i den lokale læreplanen. Læreplanen skal angi sluttvurdering, herunder omfanget av praksisbrevprøven.

Fordelen med lokale læreplaner er at ordningen i større grad innrettes mot et lokalt behov for arbeidskraft. Det er et mål at praksisbrevkandidatene etter fullført opplæring skal stå igjen med en kompetanse som arbeidslivet har behov for. Det er også åpnet for at bedrifter kan spille inn hva som er aktuelt for deres virksomhet, eksempelvis om det bør satses på en bred grunnkompetanse eller en smal spisskompetanse, og på denne måten legge til rette for læreplasser.

Plikt til å tilby praksisbrev

Fylkeskommunen har en plikt til å ha et tilbud om praksisbrev innen minst ett yrkesfaglig utdanningsprogram. Det følger av oppl. § 13-3 femte ledd at «Fylkeskommunen skal gi tilbud om praksisbrev». For at det skal være mulig for fylkeskommunen å oppfylle plikten, må det finnes bedrifter som stiller med læreplass.

Det er ikke noe krav til omfanget av det fylkeskommunale praksisbrevtilbudet. Fylkeskommunen bestemmer også selv hvilke(t) utdanningsprogram og programområde(r) de skal tilby praksisbrev innenfor. Fylkeskommunen må tilpasse tilbudet i tråd med interessene til søkerne og tilgjengelige læreplasser. Praksisbrev skal ikke være søkbart, og ingen har krav på inntak og følgelig heller ikke på læreplass. Se mer om inntak i punkt 14.

Fylkeskommuner som har ledig kapasitet, har en plikt til å behandle søknader og ta imot søkere fra andre fylker, jf. oppl. § 13-3. Denne plikten omfatter søkere med rett til opplæring etter oppl. § 3-1. Dersom det ikke er ledig kapasitet på det konkrete tilbudet gjesteeleven har søkt seg inn, kan fylkeskommunen avslå søknaden. Det vil også gjelde for praksisbrevkandidatene.

En ny ordning og et nytt kompetansenivå

Praksisbrevkandidater skal følge et toårig opplæringsløp som fører til en standardisert grunnkompetanse. Praksisbrevet blir dokumentasjon på et eget kompetansenivå under fag- og svennebrevet i ulike bransjer. Det vil også kunne være slik at praksisbrevet som kompetansenivå ikke vil være like aktuelt i alle bransjer, f.eks. lærefag der det finnes særlige sertifiseringsordninger. Fylkeskommunene må sammen med partene i arbeidslivet identifisere lærefag der praksisbrevet vil være et nyttig kompetansenivå. I tillegg vil praksisbrevet kunne være et godt grunnlag for å fortsette frem mot fag- eller svennebrev.

Målgruppe

Målgruppen for ordningen er definert som elever fra grunnskolen som kan ha svake karakterer, høyt fravær, men som ikke har lærevansker eller særskilte opplæringsbehov, og som man antar over tid vil kunne oppnå kompetansemålene ved en mer praktisk opplæring i bedrift. Disse elevene er arbeidsorienterte, men har lite motivasjon for ordinær skole. Her er samarbeid og informasjonsflyt mellom grunnskolen og videregående opplæring viktig for å finne de riktige kandidatene.

Praksisbrevordningen kontra lærekandidatordningen

Ungdommer som står i fare for å ikke fullføre videregående opplæring, er en uensartet gruppe. Ungdommer som har lærevansker eller særskilte behov, kan få individuelt tilpasset opplæring gjennom lærekandidatordningen. Ungdommer som derimot mangler motivasjon for ordinær opplæring i skole, vil ikke ha samme behov for individuell tilpasning.

Poenget med lærekandidatordningen er å gjøre unntak fra de ordinære læreplanene på bakgrunn av den enkeltes behov. Det skal gjøres en individuell vurdering. Det skal fastsettes en opplæringsplan for hver enkelt lærekandidat der det skal legges vekt på lærekandidatens ønsker og faglige forutsetninger. (Merk at lærekandidatens opplæringsplan i utgangspunktet ikke er en individuell opplæringsplan etter opplæringslovens § 5-5.) Det betyr at en lærekandidat kan ha opplæring i alt fra to kompetansemål til opplæring i nesten hele læreplanen. Det er likevel viktig å tilstrebe at utvalget av kompetansemål settes sammen slik at de utgjør en helhetlig sluttkompetanse i forhold til arbeidslivets behov. Lærekandidatens opplæringsplan skal danne grunnlaget for kompetanseprøven.

Praksisbrevordningen er en mer strukturert og gruppebasert ordning. Praksisbrevet er basert på en felles lokal læreplan og standardisert dokumentasjon. Både lærekandidatordningen og praksisbrevordningen er basert på opplæring av et utvalg av kompetansemål fra de ordinære læreplanene. Det er likevel et vesentlig skille mellom ordningene ved at praksisbrevordningen ikke er individuelt tilpasset.

I kontraktstiden vil det være mulig for lærlinger og lærekandidater å gå over som praksisbrevkandidater, og motsatt.

Ikke rett til spesialundervisning eller særskilt språkopplæring

Praksisbrevkandidater har ikke rett til spesialundervisning eller særskilt språkopplæring i bedriftsdelen av opplæringen. (Dette gjelder også lærlinger) Praksisbrevkandidater skal likevel ha tilgang på pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT). På dette punkt gjelder det samme som for lærlinger. Ungdommer som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen som praksisbrevkandidat uten spesialundervisning, bør tilbys lærekandidatordningen. Praksisbrevkandidatene vil ha rett til spesialundervisning etter

oppl. kapittel 5 i skoledelen av opplæringen hvor de har status som elever.

Til sammenligning vil en lærekandidat som ikke har eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringstilbudet etter den reduserte læreplanen, ha rett til spesialundervisning etter opplæringslovens kapittel 5. (Se opplæringslovens § 4-2 femte ledd.)

Voksne

Praksisbrevordningen kan også være aktuell for voksne, eksempelvis kan det være et godt tilbud til innvandrere eller voksne med lav utdanning som i første omgang ikke er i stand til å gjennomføre et fullstendig opplæringsløp. Ordningen er derfor ikke bare begrenset til elever med ungdomsrett etter oppl. § 3-1.

Dersom voksne tas inn som praksisbrevkandidater, vil de i likhet med det som gjelder for lærlingeordningen, komme inn under det samme regelverket som gjelder for ungdom. Vi gjør oppmerksom på at også for praksisbrev gjelder at fylkeskommunen ved inntak skal prioritere søkere med ungdomsrett før voksne med og uten rett.

Praksiskandidater

Det er ikke mulig å gå opp til praksisbrevprøven som praksiskandidat. Hovedgrunnen til det er at praksisbrev er et praksisnært opplæringsløp og ikke en dokumentasjonsordning. Ordningen skal også gi kandidatene mulighet til å ta mer videregående opplæring med fag- eller svennebrev som mål.

Retten til videregående opplæring

Vi vil gjøre dere oppmerksomme på at ordningen ikke vil innskrenke kandidatenes rett til videregående opplæring. Det er helt på det rene at ungdomsretten ikke er brukt opp etter at en ungdom har fullført og bestått det toårige praksisbrevløpet.

Retten til videregående opplæring etter oppl. § 3-1 gir rett til inntak til ett av tre alternative utdanningsprogram på videregående trinn 1, og til to års videregående opplæring innenfor utdanningsprogrammet. Læreplanen som skal utvikles for praksisbrev skal ta utgangspunkt i det ordinære læreplanverket for de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Et utvalg kompetansemål hentes fra Vg1, Vg2 og Vg3 fra det gjeldende utdanningsprogrammet, jf. tilbudsstrukturen for videregående opplæring.

Retten til å fullføre utdanningsprogrammet innebærer at praksisbrevkandidaten vil ha rett til å fullføre det aktuelle lærefaget. Se for øvrig kapittel om kandidater som ønsker å fortsette opplæringen.

Etter fullført og bestått praksisbrevløp vil kandidatene ha gjennomført to år med fulltids opplæring. En praksisbrevkandidat vil derfor etter gjeldende regler ha rett til ytterligere ett år videregående opplæring. Hvilken rett praksisbrevkandidatene har videre, vil blant annet avhenge av hvilket valg de tar.

De kan for eksempel velge å gå inn i arbeidslivet eller å fortsette videregående opplæring med sikte på fag- eller svennebrev.

Også voksne vil kunne ha rett til mer videregående opplæring etter oppl. § 4A-3 etter fullført og bestått praksisbrevløp.

Omvalg

Retten til omvalg etter søknad gjelder også for ungdom som starter med praksisbrev. Dette følger av oppl. § 3-1 fjerde ledd. Kandidater som ønsker mer videregående opplæring innenfor et annet utdanningsprogram eller programområde etter å ha fullført og bestått praksisbrevopplæring, må anses for å gjøre et omvalg i tråd med oppl. § 3-1 fjerde ledd. De vil i dette tilfellet være i samme situasjon som andre som gjør et omvalg etter Vg2. De vil i så fall ha rett til ytterligere to år med opplæring.

Ved omvalg til et annet utdanningsprogram etter kun ett år med praksisbrev, vil kandidatene, på lik linje med andre elevgrupper, ha rett til tre år med opplæring.

Videregående opplæring i bedrift

Det følger av oppl. § 4-1 at en praksisbrevkandidat er en som har tegnet en opplæringskontrakt med sikte på praksisbrevprøve. Det skal tegnes en opplæringskontrakt mellom lærebedriften og praksisbrevkandidaten som tas inn på praksisbrevordningen.

Opplæringskontrakten skal på vanlig måte godkjennes av fylkeskommunen. Det er et krav om underskrevet opplæringskontrakt før opplæringen i bedrift kan begynne.

Praksisbrevkandidaten skal også inngå en skriftlig arbeidsavtale med bedriften der opplæringen skal foregå, med de rettighetene og pliktene som følger av lover og tariffavtaler.

Lærebedriften har ansvaret for å melde opp praksisbrevkandidaten til praksisbrevprøven, jf. oppl. § 4-4.

Heving av opplæringskontrakten

Praksisbrevkandidater er unntatt fra reglene om stillingsvern i arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven. Som for lærlinger og lære kandidater er det oppl. § 4-6 om heving og annen endring i lærekontrakten og opplæringskontrakten som regulerer det.

Veksler mellom å ha status som praksisbrevkandidat og elev

Ettersom praksisbrevkandidaten skal ha opplæring i tre fellesfag i løpet av det toårige løpet, vil kandidaten veksle på å være i skole og bedrift. Den tiden kandidatene har opplæring i bedrift, har de status som praksisbrevkandidater, og det vil være regelverket for praksisbrevkandidater som gjelder. Den tiden kandidatene er på skolen og har opplæring i fellesfagene, er det regelverket for elever som gjelder. Det følger av oppl. § 4-1 andre ledd. Det betyr at praksisbrevkandidater veksler mellom å ha status som praksisbrevkandidat og elev. For eksempel skal det bare føres fravær og orden og oppførsel når de har elevstatus.

Praksisbrevkandidater som ønsker å fortsette opplæringen

Praksisbrevkandidater som ønsker å fortsette opplæringen i bedrift som lærling, vil ofte ha en fordel fordi de alt har praktisk erfaring og gjerne kjennskap til en bedrift. Mange av kandidatene vil sannsynligvis fortsette opplæringen i samme bedrift som de var praksisbrevkandidat i.

Praksisbrevkandidater som fortsetter den yrkesfaglige opplæringen i samme lærefag, vil kunne få ytterligere to år i bedrift dersom opplæringen kombineres med verdiskaping, eventuelt ett års opplæring i skole (alternativt Vg3). Dersom praksisbrevkandidaten starter et lærlingeløp, er det viktig å være klar over at det er gjeldende regelverk på område for lærlinger som kommer til anvendelse. Man er altså «inne i» det regelverket som gjelder for lærlinger. Det betyr blant annet at man må forholde seg til de samme kravene til fag- og svennebrev som for ungdom som følger ordinær opplæringsmodell i lærefaget.

Praksisbrevkandidater vil etter fullført og bestått praksisbrevløp mangle fellesfagene engelsk og naturfag og dessuten i underkant av 50 prosent av kompetansemålene i de aktuelle programfagene. En praksisbrevkandidat har heller ikke avlagt tverrfaglig praktisk eksamen på Vg2. Vi gjør dere oppmerksom på at praksisbrevprøven ikke erstatter tverrfaglig praktisk eksamen på Vg2.

Når det gjelder opplæringen i de resterende fellesfagene, er det opp til fylkeskommunen hvordan opplæringen skal organiseres. Av hensyn til at ungdommen som regel vil ha rett til tre år med videregående opplæring, og at praksisbrevkandidatene har hatt to år med opplæring, bør opplæring i fellesfagene i skole skje parallelt med restopplæring i bedrift.

Fritak for yrkesfaglig fordypning (YFF) og kroppsøving

Det følger av fag- og timefordelingen for de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, at det som hovedregel er et krav til både kroppsøving og yrkesfaglig fordypning.

Der restopplæringen skjer i bedrift

Restopplæringen i programfagene i bedrift vil i praksis innebære at de resterende kompetansemålene blir ført opp i lærekontrakten som kandidaten inngår med en lærebedrift. Merk at denne type lærekontrakt utløser en eksamen etter forskriften § 3-54 som normalt ligger på Vg3-nivå, jf. læreplanen for fag. (Se oppl. § 3-3 fjerde ledd jf. forskriften § 6A-7 a)

Når restopplæringen i programfagene skjer i bedrift, kan en lærling (som har vært praksisbrevkandidat) få fritak fra kroppsøving og yrkesfaglig fordypning.

Praksisbrevkandidater som går videre mot fullt fag- og svennebrev har vært aktive i bedrift hele sitt toårige opplæringsløp, og kan sammenlignes med de lærlingene som går 0+4 løp. Praksisbrevkandidater skal derfor omfattes av de samme rettighetene som lærlinger på dette punkt.

Se rundskriv Udir-1-2016 pkt. 3.4.5

Der restopplæringen skjer i skole

Dersom restopplæringen i programfagene tas i skole, vil innretningen variere ut fra hvordan praksisbrevlæreplanen er satt sammen. Man kan bare ha elevstatus i det samme faget én

gang. Denne regelen vil ikke gjelde for praksisbrevkandidatene fordi de ikke har sluttvurdering i programfagene, jf. forskriften

§ 3-14. Når restopplæringen skjer i skole, må elevene opp til en tverrfaglig praktisk eksamen på Vg2. Dersom restopplæringen i programfagene skjer i skole, skal de ikke ha fritak for YFF og kroppsøving.

Vg3 og Vg4 påbygging til generell studiekompetanse

Påbygging til generell studiekompetanse tilbys i dag som et alternativ til å gå ut i lære (Vg3) og som et tilbud for de som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæringen (Vg4).

Praksisbrevkandidater med fullført og bestått praksisbrevprøve vil ikke kunne tas inn til Vg3 og Vg4 påbygging til generell studiekompetanse. Begrunnelsen for dette er at påbygging er et skoleår med en fagsammensetning og et timetall som til sammen ivaretar kravene til generell studiekompetanse. Praksisbrevkandidater vil ikke, i motsetning til elever, oppfylle andelen fellesfag som kreves fra opplæringen på Vg1 og Vg2. Praksisbrevkandidater vil bare ha rett til Vg3 og Vg4 påbygging til generell studiekompetanse dersom de tilfredsstiller de samme kravene som stilles til andre.

Individuell vurdering

Vurderingsordningen for praksisbrevkandidater

Kompetansemålene hentet fra programfag på Vg1, Vg2 og fra hovedområder på Vg3 for det yrkesfaglige utdanningsprogrammet

Praksisbrevkandidaten gjennomfører en praksisbrevprøve. Omfanget av praksisbrevprøven avgjøres lokalt innenfor en ramme på 1-4 virkedager. Læreplanen skal angi omfanget på praksisbrevprøven.

Fellesfag

Praksisbrevkandidaten kan trekkes ut i ett av de tre fellesfagene norsk, matematikk eller samfunnsfag iht. gjeldende trekkordning fastsatt av Utdanningsdirektoratet og vurderingsordninger beskrevet i de aktuelle læreplanene.

Fylkeskommunen er ansvarlig for utarbeidelse, vurdering og gjennomføring av praksisbrevprøven

Det er fylkeskommunen som har ansvaret for utarbeidelse og vurdering av praksisbrevprøven etter forskriften § 3-54. Praksisbrevprøven skal utarbeides og gjennomføres etter de samme prinsippene som fag- og svenneprøven, jf. forskriften §§ 3-50, 3-51 og 3-52, men skal være innenfor de rammene som læreplanen i praksisbrev setter.

Fylkeskommunen har ikke en plikt til å oppnevne en prøvenemnd. Det er tilsvarende som for kompetanseprøven. Fylkeskommunen kan likevel dersom de ønsker det, oppnevne en prøvenemnd som ivaretar disse oppgavene, eller de kan velge å organisere utarbeidelsen og vurderingen av prøven på annen måte. Fylkeskommunen må uansett sikre at de som er ansvarlige for prøvingen av kandidaten, sørger for at kandidaten blir prøvd i forhold til de målene som er fastsatt i den lokale læreplanen.

Praksisbrevprøvens innhold og omfang

Praksisbrevprøven skal ta utgangspunkt i kompetansemålene i den lokale læreplanen. Hovedforskjellen mellom praksisbrev og ordinært løp, er at opplæringen etter den lokale læreplanen for praksisbrevordningen omfatter færre kompetansemål enn de ordinære læreplanene. Den avsluttende prøven er derfor også tilsvarende mindre i omfang.

Omfanget av praksisbrevprøven skal fastsettes ut ifra en lokal vurdering av de utvalgte kompetansemålene på Vg1, Vg2 og læreplan for opplæring i bedrift (Vg3) innenfor en ramme på 1-4 virkedager. Dette kan gjøres ut fra de samme prinsippene som gjelder for fag- og svenneprøven i dag. Tidsrammen for prøven skal fastsattes i den lokale læreplanen. Det avgjørende er at tidsrammen fastsettes slik at kandidatens kompetanse kan prøves på en forsvarlig måte ut fra kompetansemålene hentet fra programfagene på Vg1, Vg2 og læreplan for opplæring i bedrift (Vg3). Omfanget på prøven bør til en viss grad reflektere lengden på fag-/svenneprøven i lærefaget.

Rett til å gå opp til praksisbrevprøven med ikke bestått i inntil et fellesfag

Praksisbrevkandidater som ikke har bestått i inntil et av fellesfagene, kan likevel gjennomføre praksisbrevprøven, jf. forskriften § 3-48 andre ledd. Vilårene for dette er at praksisbrevkandidaten har fulgt opplæringen i faget, at det er et fellesfag og at kandidaten har fått karakteren 1 enten i standpunktkarakter eller i eksamenskarakter. Merk at praksisbrevkandidaten må bestå fellesfaget senest innen to år etter at praksisbrevprøven er

gjennomført. Dersom kandidaten ikke består fellesfaget innen to år, kan praksisbrev ikke utstedes. Praksisbrevprøven må da avlegges på nytt på et senere tidspunkt med bestått for at praksisbrevkandidaten skal få utstedt praksisbrev.

Karakterskalaen

Karakterskalaen for praksisbrevprøven, er den tredelte skalaen ikke bestått, bestått og bestått meget godt.

Fellesfagene

Praksisbrevkandidater skal ha fellesfagene norsk, matematikk og samfunnsfag over to år. Opplæringen i fellesfagene skal følge ordinære læreplaner, inkludert gjeldende bestemmelser for vurdering. Opplæringen i fellesfagene skal også yrkesrettes, jf. forskriften § 1-3. Praksisbrevkandidaten kan trekkes ut i ett av de tre fellesfagene norsk, matematikk eller samfunnsfag iht. gjeldende trekkordning bestemt av Utdanningsdirektoratet og vurderingsordninger beskrevet i de aktuelle læreplanene.

Dokumentasjon

Dokumentasjonsordningen for praksisbrevkandidater er praksisbrev og kompetansebevis. Det skal utstedes et praksisbrev som praksisbrevkandidaten mottar når opplæringsløpet er fullført og bestått. Formular for praksisbrev fastsettes nasjonalt. Praksisbrevet ligner på fag- og svennebrevet, men det vil komme tydelig frem at det er to ulike formularer som gjenspeiler hvert sitt kompetansenivå. «Praksisbrevet» dokumenterer kun bestått praksisbrevprøve. I tillegg til praksisbrevet, har praksisbrevkandidatene rett til å få utstedt et kompetansebevis, jf. forskriften § 3-43. På kompetansebeviset vil det stå hvilke standpunktkarakterer og hvilken eksamenskarakter kandidaten har oppnådd i fellesfagene norsk, matematikk og samfunnsfag. Det skal også stå hvilken karakter kandidaten har fått på praksisbrevprøven. Også informasjon om fravær vil stå på kompetansebeviset.

Det er fylkeskommunen som skal utstede praksisbrev og kompetansebevis, jf. oppl. § 4-8.

Kravene til praksisbrev

Kravene til utstedelse av praksisbrev, er bestått norsk, matematikk, samfunnsfag og praksisbrevprøve, jf. forskriften § 3-41. Dersom vilkårene for å få praksisbrev, ikke er oppfylt,

skal det bare utstedes et kompetansebevis. Kandidatene har uansett krav på et kompetansebevis selv om de ikke fullfører opplæringen, eller ikke består eller får IV i ett eller flere fag.

Unntak fra kravet til bestått

Som for lærlinger og elever på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, gjelder et snevert unntak fra kravet til bestått i fellesfagene for praksisbrevkandidater. I særlige tilfeller kan praksisbrev utstedes til praksisbrevkandidater selv om de ikke har bestått i et av fellesfagene, jf. forskriften § 3-42. Dette er ingen fritaksordning fra vurdering i fagene. Det er et vilkår at kandidaten har gjennomgått opplæringen og fått karakteren 1 i det aktuelle faget. Det vil si at det ikke er adgang til å innvilge unntak fra reglene når kandidaten begynner på videregående skole. Bestemmelsen kommer ikke til anvendelse dersom det ikke er grunnlag for vurdering i faget (IV).

Det er tidligst når kandidaten har fullført opplæringen i fellesfagene på Vg1 og Vg2, og fått strykkarakter, at det kan fattes et slikt vedtak. Selv om man har fått et slik vedtak om unntak, vil ikke dokumentasjon for praksisbrev kunne utstedes før praksisbrevprøven er bestått. Søknad om unntak skal avgjøres av fylkeskommunen. Fylkeskommunen skal også informere bedriftene om unntaksmuligheter for kandidatene. Unntaksordningen vil være mest aktuell for de kandidatene som har spesifikke lærevansker, f.eks. store lese- og skrivevansker eller matematikkvansker.

Andre bestemmelser i forskrift til opplæringsloven om individuell vurdering

Når det gjelder bestemmelsene i forskriften §§ 3-56 og 3-57 om ny og utsatt prøve, § 3-58 om særlig tilrettelegging av prøven, § 3-59 om reaksjonsmåter ved fusk, § 3-60 om bortvisning fra prøven, gjelder disse på samme måte for praksisbrevprøven som for fag- og svenneprøven og kompetanseprøven, og på samme måte for praksisbrevkandidater som for lærlinger og lære kandidater.

Klage på vurdering

Praksisbrevkandidater har rett til å klage på vurdering av praksisbrevprøven etter samme ordning som klage på vurdering av kompetanseprøven etter forskriften § 5-14. Det betyr at

klageinstans for klage på vurdering av praksisbrevprøver følger hovedregelen i forvaltningsloven § 28 om klageinstans. Det vil i praksis være fylkestinget eller en fylkeskommunal klagenemnd som behandler klagen. Klageinstansen vurderer om prøven er gjennomført i samsvar med forskriften § 3-50.

Inntak

Det viktigste å være klar over ved inntaket, er at også de ungdommene som ønsker praksisbrev, skal søke seg inn til videregående opplæring på vanlig måte.

Det betyr at de skal føre opp tre alternative utdanningsprogrammer i tilbudsstrukturen i prioritert rekkefølge, jf. forskriften § 6-9. Fylkeskommunen må sørge for god informasjon om hvilket/hvilke utdanningsprogram de tilbyr praksisbrev i. Dersom fylkeskommunen ungdommen bor i, kun har tilbud om et praksisbrev i helsearbeiderfaget i utdanningsprogram for helse- og oppvekstfagene, er det naturlig at søkeren fører opp dette utdanningsprogrammet som første prioritet.

Ikke et søkbart tilbud

Praksisbrev er ikke en ordning som det er mulig å søke på, men ungdom kan melde sin interesse ved søknad om ordinært inntak. Dette følger av at det ikke skal være andre søkbare tilbud enn de utdanningsprogrammene som følger av tilbudsstrukturen. Praksisbrevordningen er ikke et utdanningsprogram, men mer en måte å organisere opplæringen på.

Søknadsfristen ved inntak til Vg1 er 1. mars. Den gjelder også for de ungdommene som ønsker praksisbrev. Søknadsfrist for formidling til læreplass er 1. februar for praksisbrevkandidater. Det vil si at formidlingen til læreplass starter opp før søknadsfristen til Vg1 har gått ut. For praksisbrevordningen vil det være en forutsetning for å få et opplæringstilbud at ungdommen har fått tilsagn om en plass i bedrift ved oppstart. Dersom det ikke er mulig å få en læreplass, vil søkeren tas inn til det ordinære tilbudet i det aktuelle utdanningsprogrammet som han eller hun har søkt på.

Særlige regler om inntak

Hovedregelen i det ordinære inntaket, er at elevene konkurrerer på grunnlag av sin

poengsum. På et yrkesfaglig utdanningsprogram hvor det tilbys praksisbrev, er det fastsatt et unntak fra dette. I forskriften § 6-11 står det at «*For inntak til utdanningsløp som leier fram til praksisbrevprøve, kan fylkeskommunen fastsette i den lokale forskrifta om inntak at plassane skal fordelast etter poeng og intervju.*» Her er det bestemt at fylkeskommunen ved inntak til yrkesfaglige utdanningsprogram hvor søkeren har meldt sin interesse til et praksisbrevløp kan ta i bruk intervju. Gjennom samtalen med ungdommen, som et intervju er, vil man få kartlagt ungdommens faglige kompetanse, ønsker og motivasjon og samtidig veilede om ordningen. Intervjuet skal også sikre en forsvarlig saksbehandling av søkerne som har meldt sin interesse for praksisbrev. Fylkeskommunen avgjør selv hvor stor vekt som legges på intervjuet og poengsummen, og om alle plassene de har til praksisbrev fordeles etter intervju og poengsum eller bare noen.

Denne særlige bestemmelsen om inntak kan bare brukes ved inntak til Vg1, ikke til Vg2 eller Vg3. Fylkeskommunen må regulere ev. bruk av intervju i den lokale forskriften om inntak. Det er viktig for forutsigbarheten og søkerens rettssikkerhet. Dersom det ikke er fastsatt i den lokale forskriften at fylkeskommunen kan bruke intervju, har de ikke den muligheten. Fylkeskommunen må også fastsette hvilke kriterier de vektlegger ved inntak til praksisbrevordningen.

Dette er det samme som gjelder for inntak til YSK, selv om det vil være ulike kriterier det vektles på.

Formidling

En ungdom som er tatt inn til praksisbrev kommer inn under det samme regelverket om formidling til lære plasser som lærlinger og lærekandidater, jf. forskriften kapittel 6A. For de fleste lærefagene vil formidlingen skje etter Vg2. Her er praksisbrevordningen innrettet på en annen måte enn lærlingeordningen og lærekandidatordningen, ved at praksisbrevplass forutsetter at ungdommen får lære plass fra dag en. Formidlingen må derfor skje med en gang. Det er viktig å se inntak og formidling i nær sammenheng. Inntak og formidling kan skje samtidig.

Dersom fylkeskommunen ikke lykkes med å formidle en kandidat

Ingen har rett til læretid i bedrift. Det er opp til den enkelte lærebedrift om den ønsker å ta inn praksisbrevkandidaten som fylkeskommunen formidler. Det kan være at

fylkeskommunen ikke lykkes med å formidle en praksisbrevkandidat til en læreplass. En alternativ opplæring i skole, vil ikke være aktuelt for praksisbrevkandidater, jf. oppl. § 3-3 femte ledd.

Avtale om annen organisering av opplæringen

I opplæringskontrakten er det viktig at forholdet mellom fylkeskommunens og bedriftens ansvar og plikter tydeliggjøres, både hva gjelder den praktiske gjennomføringen, økonomiske forhold og hvilke juridiske forpliktelser ordningen medfører for den enkelte bedrift. For praksisbrevkandidater skal opplæringen føre frem til grunnkompetanse (0+2). En naturlig inndeling vil være at fylkeskommunen gir opplæring i fellesfagene, mens bedriften gir i opplæring programfagene. Ansvarsfordelingen må fremkomme av opplæringskontrakten som inngås mellom lærebedriften og praksisbrevkandidaten, og som fylkeskommunen godkjenner.

Godkjenning av tidligere bestått videregående opplæring

Praksisbrevkandidater som har gjennomført og bestått fellesfagene, kan få godkjent fagene etter forskriften § 1-16. De beholder da oppnådd standpunktarakter og eventuelt eksamenskarakter på sluttdokumentasjonen. Ettersom dagens godkjenningsordning bare gjelder for hele fag, er det ikke aktuelt å søke om å få godkjent programfagene. Se punkt 11 om restopplæring i programfagene.

Godskriving

Bestemmelsene i forskriften §§ 11-8 t.o.m. 11-15 gjelder godskriving av tidligere gjennomgått opplæring og praksis. Formålet med godskrivingsreglene er å kunne oppnå en ny yrkeskompetanse uten å måtte fullføre et helt utdanningsløp. Forskriften § 11-10 viser til godskriving av gjennomgått videregående opplæring i skole i Kunnskapsløftet.

Bestemmelsen viser også til hele år, slik at det er ikke mulig å få godskrevet enkeltfag. For eksempel vil en person som har fullført og bestått Vg1 og Vg2 i utdanningsprogrammet for lærefaget, få godskrevet begge årene.

Dette vil ikke gjelde for praksisbrevkandidater. Praksisbrevkandidater har ikke opplæring i alle fellesfagene på Vg1 og Vg2 som elever på de ordinære yrkesfaglige

utdanningsprogrammene. De har heller ikke opplæring i alle kompetansemålene i programfagene på Vg1 og Vg2. Bestemmelsene om godskriving må ses i lys av kravene til vitnemål og fag- og svennebrev. For å få utstedt vitnemål eller fag- eller svennebrev, må normalt alle fag og eksamener i henhold til læreplanverket være bestått. Dersom kravet til fag- og timefordeling ikke skulle gjelde for godskrivingsreglene, ville dette kunne undergrave vilkårene for utstedelse av vitnemål og fag- og svennebrev. Selv om det toårige praksisbrevløpet regnes som fulltid opplæring begge årene, vil det ikke kunne godskrives som to hele år.

Nye regler om praksisbrevordningen

Under følger en oversikt over bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven hvor nye regler om praksisbrevordningen er tatt inn.

Opplæringsloven

Kapittel 1

- § 1-3. Tilpassa opplæring og tidleg innsats

Kapittel 3

- § 3-1. Rett til vidaregåande opplæring for ungdom
- § 3-2. Omfanget av den vidaregåande opplæringa i tid
- § 3-3. Opplæringsordninga for den vidaregåande opplæringa
- § 3-4. Innhald og vurdering i den vidaregåande opplæringa
- § 3-13. Opplæring av elevar, lærlingar, praksisbrevkandidatar og lærekandidatar med behov for alternativ og supplerande kommunikasjon (ASK)

Kapittel 4

- § 4-1. Kven som er lærling, praksisbrevkandidat og lærekandidat
- § 4-2. Særlege rettar og plikter for lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten
- § 4-3. Godkjenning av lærebedrift

- § 4-4. Rettane og pliktene til lærebedrifta m.m.
- § 4-5. Lærekontrakt og opplæringskontrakt
- § 4-6. Endring og heving av lærekontrakt og opplæringskontrakt
- § 4-7. Internkontroll i den enkelte lærebedrifta

Kapittel 13

- § 13-3. Plikt for fylkeskommunen til å sørge for vidaregåande opplæring

Forskrift til opplæringsloven

Kapittel 2

- § 2-3a. Nasjonale undersøkingar om læringsmiljøet for lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidatatar

Kapittel 3

- § 3-1. Verkeområde
- § 3-2. Rett til vurdering
- § 3-3. Vurdering i fag
- § 3-7. Samtale om utvikling
- § 3-11. Undervegsvurdering i fag
- § 3-12. Halvårsvurdering i fag
- § 3-14. Sluttvurdering
- § 3-46. Fag-/sveineprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve
- § 3-47. Melding til fag-/sveineprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve
- § 3-50. Melding til fag-/sveineprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve
- § 3-51. Krav om bestått
- § 3-54. Utarbeiding, innhald og vurdering av praksisbrevprøva og kompetanseprøva
- § 3-56. Ny fag- og sveineprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve
- § 3-57. Utsett fag-/sveineprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve
- § 3-58. Særleg tilrettelegging av fag-/sveineprøva, praksisbrevprøva og

kompetanseprøva

- § 3-59.Reaksjonsmåtar ved juks
- § 3-60.Bortvising frå fag-/sveineprøva, praksisbrevprøva og kompetanseprøva

Kapittel 4

- § 4-1.Verkeområde
- § 4-2. Rett til vurdering

Kapittel 5

- § 5-2.Kven som kan klage
- § 5-14.Klage på bedømminga av fag- og sveineprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve i vidaregåande opplæring

Kapittel 6

- § 6-1.Verkeområde
- § 6-11.Særlege reglar om inntak til einsskild utdanningsprogram mv.

Kapittel 6A

- § 6A-1.Verkeområde og vilkår for formidling til læreplass som lærling, praksisbrevkandidat eller lære kandidat
- § 6A-3.Informasjonsplikt
- § 6A-4.Søknadsfrist
- § 6A-5.Krav til søknad
- § 6A-6.Formidling av lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidat
- § 6A-7.Avtale om anna organisering av opplæringa
- § 6A-8.Unntak frå opplæringsordninga for lærling, praksisbrevkandidat eller lære kandidat med nedsett funksjonsevne

Kapittel 8

- § 8-1.Plikt til å sørge for ulykkesforsikring for elevar, lærlingar, praksisbrevkandidatar

Kapittel 11

- § 11-1. Godkjenning av lærebedrift
- § 11-2. Opplæringskontor og opplæringsring
- § 11-4. Fylkeskommunalt tilskott til lærebedrift

Tilskudd til praksisbrevkandidater med særskilte behov